

Lezing "Als ziekte je geliefde treft"

Gehouden op de 2^e contactbijeenkomst van Stichting Winstuitverlies op zaterdag 2 oktober 2010 door ds. A. Schreuder uit Rijssen.

Persoonlijk woord vooraf.

De bijna 16 jaar dat mijn vrouw onder behandeling is (de doktoren spreken van levenslang) hebben ons huwelijks- en gezinsleven gestempeld. In de loop der jaren is mijn echtgenote verschillende keren geopereerd en heeft ze verschillende bestralingen moeten ondergaan. Hoewel ze dagelijks de gevolgen meedraagt van alles wat er is gebeurd, zijn we samen verwonderd dat ze er nog mag zijn.

Door alles heen mogen we zeggen dat de Heere goed voor ons is geweest. Het is niet dienstig en gepast om mijn ervaringen als zodanig allemaal te berde te brengen. Veelmeer is het van belang om die dingen naar voren te brengen die hopelijk dienstig mogen zijn voor anderen.

Ziekte binnen ons huis

Een mens wordt geboren en geplaatst in levensverbanden. Ons aller leven is geordend in levensverbanden van mensen die ten nauwste aan ons verbonden zijn. Levensverbanden die we kunnen noemen zijn: huwelijk, gezin, familie en daaromheen vrienden en kennissen. Deze levensverbanden zijn een groot geschenk en een dierbaar goed. Vaak beseffen we, als alles goed gaat, veel te weinig hoe groot de zegen is van goede levensverbanden.

Als binnen het directe levensverband een dierbare door een ernstige ziekte getroffen wordt, dan raakt dat in de 1^e plaats het leven van degene die de ziekte heeft, maar ook het leven van allen die dagelijks deel uitmaken van het levensverband waartoe de zieke behoort.

Iedere dag krijgen mensen te horen dat ze ernstig ziek zijn, of een kwaadaardige ziekte hebben, maar dit raakt ons ten diepste niet. Dit is, of dit wordt, anders als het om een dierbare gaat.

Machteloosheid

Een ernstig bericht van een dokter wordt als een schok ervaren. Het leven komt ineens in een ander licht te staan.

Zonder alles te noemen, wil ik naar voren halen het gevoel van machteloosheid. Ieder mens, hoe nauw ook aan anderen verbonden, leeft uiteindelijk zijn/haar eigen leven. Onbewust kunnen we denken dat we het leven samen leven omdat je alles met en voor elkaar doet.

Nu gebeurt er echter iets waarbij je er indringend van bewust wordt dat je die ander niet kunt helpen. Je kunt nu eenmaal niet weghouden of overnemen wat de ander overkomt.

Omdat je je zo nauw aan elkaar verbonden voelt, wil je alles doen wat in je vermogen ligt, Maar je kunt ten diepste niets doen. Je staat machteloos.

Intens bezorgd over en betrokken op de ander en tegelijk machteloos, dat is een ervaring die door velen in soortgelijke omstandigheden herkend zal worden.

De vraag die zich dan opdringt is, hoe we met dit gevoel van machteloosheid omgaan.

Als we belijden dat de Heere alle dingen bestuurt, dan blijft er maar één weg over en dat is de nood bij de Heere te brengen in het gebed.

Het is gelukkig als de nood uitdrijft tot het gebed. Maar wat is het moeilijk als je merkt dat het gebed in eigen waarneming zo blijft steken in woorden.

We belijden dat een echt, oprecht gebed een gave van de Heere is. Maar als we nood hebben en voelen dat het gebed zo nodig is, dan ligt de schuld van het niet echt en oprecht kunnen bidden niet bij de Heere maar bij onszelf.

Machteloosheid wordt dan tot schuldige machteloosheid: ik kan de Heere niet zó bidden als mijn geliefde nodig heeft.

Het kan gelukkig ook anders zijn, namelijk dat we onze nood bij de Heere mogen en kunnen brengen. Maar laten we niet vergeten dat de praktijk zo vaak anders is. Wat ligt er een les in om te moeten leren dat de Heere niet doet met ons naar wat we ons met onze gebeden waardig maken.

Wat kan het beschamend zijn als je mag opmerken en mag zien dat de Heere toch goed kan zorgen voor je geliefde, ja beter kan zorgen voor je geliefde dan jezelf kunt.

Onzekerheid

Als de dokter moet meedelen dat we lijden aan een kwaadaardige ziekte, dan is dat heel ingrijpend. Je weet ineens heel veel. Je weet dat je ernstig ziek bent. Tegelijk weet je heel weinig. Je weet niet hoe het zal gaan, hoe de ziekte zich zal ontwikkelen. Het antwoord op die meest belangrijke vraag blijft in de lucht hangen. De vraag hoe het verder zal gaan met mijn geliefde. Dit kan geweldig ongerust en onzeker maken.

Als de Heere er niet voor bewaart, dan gaan we ons wezenloos zoeken om alles van de ziekte, van de complicaties, prognoses, risico's en mogelijke behandelingen te willen weten.

Maar met al die verzamelde informatie blijft nog steeds de belangrijkste vraag liggen. Dat is de vraag hoe het met mijn geliefde zal gaan.

Wat zijn we snel geneigd om ons vast te klampen aan een dokter en aan wat hij zegt. Wie goed luistert naar wat een dokter zegt, zal ontdekken dat hij het uiteindelijk ook niet weet hoe het verder zal gaan. Hij is wel deskundig, maar ook maar een mens die niet in de toekomst kan kijken.

Ook bestaat de neiging om de vraag 'Hoe gaat het nu verder' vaak te stellen aan mensen in onze omgeving. Veel mensen proberen een antwoord te geven, te bemoedigen, zeggen dat het nog wel mee kan vallen. Of ze komen met concrete adviezen hoe het volgens hen verder moet gaan.

Gelukkig als de Heere ons de weg gaat wijzen in deze periode van onzekerheid. Laten we maar eerlijk zijn en tegen elkaar zeggen dat we op dat moment maar één ding willen horen: Het is nog niet hopeloos.

Dit willen we van de dokter horen, en liefst ook nog van mensen.

Gelukkig als we op dat moment een andere weg mogen gaan. De weg waarin we onze nood bij de Heere mogen brengen, en ons aan Zijn zorg en leiding mogen toevertrouwen. Er is geen grotere zegen dan te leren om bij de dag te leven.

Veel wat we met de mond belijden, moet dan praktisch worden. En als dat zo is, dan is het niet zo dat de vragen opeens weg zijn, maar dan komt er wel een stille overgave aan de Heere.

Hoe zou het zijn als we op dat moment, mét het bericht van de dokter, ook van de Heere zouden horen hoe de weg verder zal zijn? En als we zouden horen dat de ziekte een dodelijke afloop zal hebben, dan zou de mens in de grootste wanhoop terecht kunnen komen. En bij een blijde boodschap zou hij zijn weg vervolgen in grote zorgeloosheid. Zo is nu eenmaal een mens.

Wat is het toch nodig om veel tegen elkaar te zeggen dat we bij de Heere moeten zijn met al onze vragen en onzekerheden.

Hij kan ons geven wat we in moeilijke omstandigheden nodig hebben.

Persoonlijk heeft de Heere mij een keer bepaald bij Spreuken 25:2: 'Het is Gods eer een zaak te verbergen'. In die woorden mocht ik Gods wijsheid zien, dat Hij verborgen houdt, dat Hij in Zijn hand houdt wat voor ons nog in de toekomst ligt. Dat is nodig, want anders zou ik de Heere niet meer nodig hebben.

Het leven gaat 'gewoon' door.

Een punt dat wel eens te veel vergeten wordt, is dat het leven 'gewoon' weer doorgaat. Er is iets ingrijpend veranderd, en toch gaat het leven om ons heen gewoon door.

Zelfs het gezinsleven, als we een gezin mogen hebben, moet gewoon doorgaan. U begrijpt dat ik met 'gewoon' geen onverschilligheid bedoel. Nee, het leven van alledag vraagt zijn aandacht.

Hoe ernstig een bericht of een ziekte ook is voor de betrokkene, niets blijft erom stil staan. Soms komt dit wel eens hard over, dat alles maar gewoon doorgaat, alsof er niets bijzonders aan de hand is. Toch mogen we deze werkelijkheid niet uit de weg gaan.

Ook al komt alles in een ander licht te staan, het leven hier op aarde kan niet stilgezet worden. We zeggen dit niet om te doen alsof er niets aan de hand is.

Dat is de houding van de struisvogel die zijn kop in het zand steekt.

Het is echter ook niet goed om opeens alles terzijde te leggen alsof er niets anders meer is dan de ziekte.

Het leven op aarde is een roeping van Godswege en mag en moet geleefd worden voor Gods aangezicht. Dit betekent dat, door de zorgen die gekomen zijn, dat er een worsteling bijkomt, namelijk een vragen om in de weg die de Heere oplegt, alles in de goede verhouding te blijven zien.

Het ziekenhuis van binnen leren kennen

Bij een ernstige ziekte kom je terecht in de medische molen. Je dierbare is patiënt geworden.

We leven in een land waarin medisch gezien veel mogelijk is. Dat is een zegen die de Heere geeft. Laten we echter van de doktoren niet iets verwachten wat ze niet kunnen geven: het leven. Zijn we niet te vaak geneigd om ons aan de dokter, en aan wat hij zegt, vast te klampen?

Bij het ondergaan van onderzoeken en behandelingen moeten we maar steeds vragen of de Heere er Zijn zegen aan wil verbinden, en of we volgzzaam mogen worden gemaakt.

Geloven we nog (en is het ook ons gebed) dat God alle dingen bestuurt?

Het is de Heere Die ook doktoren kan gebruiken en wijsheid kan geven om de goede beslissingen op het juiste moment te nemen.

Daarbij kan de Heere ook geven dat we ons kunnen overgeven aan de weg die de artsen voorstellen, zónder ons vertrouwen uitsluitend op hen te stellen.

Hoe het gaat, hebben de doktoren niet in de hand, en wij ook niet.

Het zou onnatuurlijk zijn als we de Heere niet zouden vragen of Hij Zijn zegen wil verbinden aan een behandeling. Tegelijk is de Heere niet alleen almachtig, maar ook vrijmachtig.

Hoe meer we ons een rechteloze voelen, en hoe meer we beseffen dat wij niet weten wat goed voor ons is, des te meer komt er de overgave aan de weg die de Heere gaat. Dan blijft de verzuchting over dat alles mag uitlopen op de verheerlijking van Zijn Naam en dat het tot onze zaligheid mag gedijen.

Gebruik van medische mogelijkheden

Niet altijd is even duidelijk of een behandeling wel baat zal hebben.

In veel gevallen wordt tegenwoordig ook van de patiënt zelf een beslissing gevraagd over het feit of hij een behandeling wel of niet wil ondergaan.

Als betrokkene kun je soms dingen anders interpreteren of voelen dan de patiënt zelf.

Een groot gevaar is dat we ons ondoordacht en veel te snel laten verleiden tot een besluit waarvan we ons achteraf afvragen 'Hadden we het wel zo moeten doen?'

Momenten van bezinning met elkaar zijn daarom erg nodig. Er zijn maar heel weinig momenten denkbaar waarbij de urgentie zó groot is dat er geen ruimte overblijft om over een besluit na te denken.

Bezinning betekent ook: de Heere vragen om wijsheid welke weg er gegaan moet worden.

Als betrokkene moet je vooral een luisterend oor bieden, en je proberen in te leven in de ander die het allemaal moet ondergaan.

De praktijk is dat veel mensen in je omgeving, met de beste bedoelingen, nogal eens de neiging hebben om de onrust te vergroten met al hun goede raadgevingen.

In alles is maar nodig te zoeken naar een rust die de Heere alleen geven kan. Hij bepaalt onze levensweg en Hij doet de dingen komen zoals ze zijn. Alleen van Zijn zegen is alles afhankelijk, niet van wat artsen zeggen of doen.

Druk op het gezin

Ernstige zorgen over de gezondheid van een gezinslid leggen altijd een grote druk op het hele gezin. Ineens gaan heel veel gesprekken over steeds hetzelfde.

Boven al die gesprekken blijft altijd de vraag zweven hoe het allemaal zal gaan in de (nabije) toekomst.

Deze vraag zou altijd ons leven moeten stempelen, maar vaak ontwijken we die vraag als ieder gezond is. Bij ziekte komt de eindigheid van het leven heel concreet op tafel.

Wat een wonder is het als erover gepraat kan worden, en als de Bijbel open mag gaan, en als de nood van alle gezinsleden voor tijd en eeuwigheid bij de Heere mag worden gebracht.

Nodig is dat er ruimte blijft om de dingen van alledag gewoon bespreekbaar te maken. We moeten die niet bij voorbaat als onbelangrijk terzijde schuiven. Vooral aan kinderen moet uitgelegd worden dat ze zich niet schuldig behoeven te voelen als ze komen met vragen over het alledaagse leven, of als ze bezig zijn met hun schoolwerk, of hun vrije tijd doorbrengen met vrienden of vriendinnen. Er moeten wel momenten zijn dat iedereen zijn verhaal en zijn beleving van de situatie op tafel kan leggen. Dit vraagt wijsheid en moed om daarnaar te vragen. Zoiets gebeurt namelijk niet vanzelf. Er moet vooral ruimte zijn voor de zogenaamde waarom-vragen.

Aandacht voor de kinderen mag niet in het gedrang komen. Dan spreken we nog niet over het effect van het feit dat ze een bepaald verhaal soms tien of nog meer keer horen vertellen.

De druk op een gezin kan onbewust erg worden vergroot door de belangstelling van buiten af. De telefoontjes en bezoeken aan huis kunnen heel veel tijd in beslag nemen, en het gezinsleven nog meer onder spanning zetten.

Belangstelling en meeleven

Gelukkig is het als er veel meeleven en veel belangstelling is.

Toch heeft belangstelling en meeleven ook een schaduwkant, namelijk het voortdurend gefixeerd worden op de zorgen. Wat mooi is, kan zo soms als een last ervaren worden.

Als bij de belangstelling of het meeleven ook wordt geproefd dat nieuwsgierigheid een belangrijke drijfveer is, dan is het dubbel lastig om daarmee om te gaan.

Gaandeweg krijgt men in de meeste gevallen wel een antenne voor dit soort zaken. De neiging om te bemoedigen vanuit de omgeving is groot. Dit is begrijpelijk.

Ik weet dat het volgende gevoelig kan liggen, maar toch wil ik het ter sprake brengen. Ik merk dat in het persoonlijke gesprek het voor velen moeilijk is om de Heere en de weg Die Hij gaat, ter sprake te brengen. Velen hebben die schroom niet als ze een kaartje sturen, Ze laten hun blijf van meeleven dan gepaard gaan met een Bijbeltekst of een gedicht.

Dit is goed bedoeld, maar soms kun je je wel eens gebombardeerd voelen onder alles wat men je vanuit de Bijbel aanreikt.

Het moeilijkste vind ik altijd als mensen hun eigen gevoelens projecteren in wat jij of wat de zieke wel zal voelen en ervaren. Dit leidt soms tot bijzondere situaties: iemand toont intens meeleven en je ervaart toch geen contact omdat je een gevoel naar je toe krijgt wat je op dat moment niet herkent.

Rijk is het als er mensen zijn die mogen meedragen en mee worstelen in het gebed.

Ik zou daar vele voorbeelden van kunnen noemen. Wat gaat er een wonderlijke kracht van uit als je mag ervaren en voelen dat iemand werkelijk de nood mag meedragen en brengen voor de troon van God.

Gevoelens zijn niet altijd hetzelfde

Uit mijn persoonlijke ervaring mag ik zeggen dat mijn vrouw en ik in de weg die de Heere met ons gaat, meestal overeen mogen stemmen in hoe we dingen ervaren. Dit is een geschenk van de Heere.

Het is een voorrecht als de zieke, vanuit eigen doorleefde gevoelens, leiding mag geven aan hoe de omgeving met hem/haar en de ziekte moet omgaan.

Als je als betrokkene hoort dat de Heere goed is en dat Hij het niet verkeerd doet in de weg die Hij oplegt, dan maakt dat wel eens beschaamd. Eigen gevoelens zijn dan ook niet meer zo belangrijk.

Laat er altijd ruimte zijn voor ieders gevoelens, maar probeer wel voortdurend elkaar te wijzen op wie de Heere is en wat Hij in deze omstandigheden van ons vraagt.

Wat heeft de Heere ermee te zeggen, wat wil Hij ermee leren ?

Dit is, in alles wat er in ons leven gebeurt, de belangrijkste vraag. In het bijzonder geldt dit wel bij ziekte. We zijn allemaal zo geneigd om de dingen die ons overkomen niet te stellen in het licht van de eeuwigheid. Nodig is dat we ons ervan bewust zijn dat we (steeds weer opnieuw) moeten leren om te denken vanuit wat de Heere wil en Hem behaagt.

Staat het voor ons voorop of de Heere in Zijn almacht een wonder wil doen in de tijd? Natuurlijk mogen we dit vragen, maar als dat het enige is, dan is dat tekort.

Belangrijker is dat voorop staat dat de Heere de weg tot onze zaligheid wil gebruiken en dat wij mogen weten een voorwerp te zijn van Zijn welbehagen.

Als dit de belangrijkste worsteling is, dan komt er een overgave aan de Heere, voor tijd en eeuwigheid. Dan kan de Heere rust geven omdat Hij in Zijn Vaderlijke goedheid niet bezig is om ons te straffen maar ons behoud zoekt. En dan kan de Heere doen beleven dat Hij het kwade van ons weren, of ten onze beste keren wil. Wat een onbeschrijflijke rust!

Tenslotte

Al schrijvend aan deze lezing voelde ik het als een wonder dat ik mijn vrouw nog aan mijn zijde mag hebben. En dat ze er nog mag zijn voor de kinderen en kleinkinderen.

Al schrijvend heb ik me ook de vraag gesteld: wat zou ik geschreven hebben als ze er niet meer was? Dat weet ik niet omdat ik haar nog mag hebben. Wel weet ik dat wat ik geschreven heb, waar is. De woorden 'Eben Haezer' hebben voor ons beiden grote betekenis gekregen. De momenten dat deze woorden beleefd werden, was er bij ons beiden een diep besef dat ons beider leven in Gods hand ligt. Als belangrijkste vraag bleef dan over het gebed om levensgenade zolang de Heere ons spaart en om stervensgenade als dat nodig is.

U begrijpt dat we u allen, in uw eigen zorgen, met deze lezing hebben willen dienen met onze ontboezemingen en ervaringen. Al is uw weg een andere dan de mijne en de onze, dat laat staan dat dezelfde God, Die ons tot hulp en sterkte is (geweest), ook u die hulp en sterkte kan en wil geven. We kunnen en mogen niet anders dan goed van God spreken, Die het bij ons nooit verkeerd heeft gedaan.

Ds A. Schreuder

Rijssen, 2 oktober 2010